

Передплата

на «РУСЛАНА» виносити:

в Австрії:

на цілий рік . . . 10 зр. (20 кор.)
на пів року . . . 5 зр. (10 кор.)
на чверть року . . . 2:50 зр. (5 кор.)
на місяць . . . 85 кр. (1 к. 70 с.)

За границю:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 16 франків
Поодинокі числа по 8 кр. ав.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шапкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділі і руских свят о год. 6-ій пополудні.

Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 9 ул. Колерника (Ліндога ч. 9.) Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженя. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 10 кр. від стрічки, а в «Надісланім» 20 кр. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 15 кр. від стрічки.

Русини в XIX. століттю.

(Огляд в птичій леті.)

(Далі).

Наслідком виразного сформування москвофільської об'єдинительної ідеї в магістрії Слова в 1866 р. почали тепер в рускій суспільности в Галичині організувати ся два окремі і собі супротивні табори.

Ставропигійський інститут, найдавніша руска інституція, з релігійно-культурним напрямом, що могла багато причинити ся до релігійного і культурного подвигнення руского обряду і народности, маючи в своїх руках церкву, бурсу, книгарню і печатню, заклепив ся тепер, щоби не впускати в члени свого братства Русинів-народовців, бурсу віддав під опіку людей, що виховують молодіж в об'єдинительнім напрямі, а свою неприхильність до рускої мови і народности зазначував виразно тим, що бурсаків посилав не до рускої а до німецької гімназії. Одинока до недавна у Львові руска друкарня в сім інституті робила народовским видавництвом такі перепони, що були змушені шукати приміщення в польських друкарнях.

Народний Дім, що мав стати національно-культурною і релігійною (церква 2-го мійска) інституцією для всего руского народу, перемінив ся в твердиню об'єдинительної ідеї, безуслівно заперту для народовців, а бурса удержувана там, має служити огнищем виховування будучих апостолів сеї ідеї, так як «Русское Кассино» має ту ідею ширити серед львівської інтелігенції. Завмершої наслідком зашпелена об'єдинительного бакциля Галицко-рус-

кої Матиці не повело ся розбудити з її летаргичного сну мимо ріжних проб, отже заходами Наумовича засновано Общество ім. Качковського, щоби ударемнювати просвітні змагання народовців, а крім того заціплювати об'єдинительну ідею в широких верствах руского селянства і міщанства, в чім допомагає йому часопись «Русское Слово». На політичній полі обняла ту ролю Русская Рада, а її пособляє москвофільске дневникарство з «Галичаниномъ» (що повстав з Пролома, Нового Пролома, Червонной і Галицкой Русі) на чолі. На економічній полі обняло ту місію Общое Рольничо-кредитное Заведеніє, котре дістали рускі райхсратовці 70-их років яко концесію від централістично-німецького правительства. (Подібну ролю має тепер «Защита земли»).

Народовці, викинені з «Рускою Бесідою» з Народного Дому, мусіли організувати ся якби на пожарищі. Руска Бесіда, уміщена скромненько в нанятих чужих комнатах і остаючий під її управою «Руский народний театр», були одиноким осередком, коло котрого громадили ся в 60-их роках Русини-народовці. Небавом засновує ся Просвіта з філіями і читальнями, щоби розбудити, освідомити та просвітити руске селянство і міщанство і літературне Товариство ім. Шевченка з друкарнею, з котрого відтак вирросло нинішнє Наукове Товариство. Обидва сі товариства мали сповнити сю задачу, яку рускі патриоти 1848-го року вложили на Галицко-руску Матицю. В підмогу тим товариствам має йти Руске товариство педагогічне з Інститутом св. Миколая. Бурсою ім. Франц

Йосифа, Інститутом для дівчат і приватною Виділовою школою женьскою, щоби молодіж виховувала ся в щиронароднім дусі. Таку ціль має також Інститут для дівчат в Перемишлі. Головно власними силами, а в части підмогою з краєвих фондів, а в части і державних, повело ся Русинам-народовцям дивинути сі товариства та інститути до доволі значного розвитку і зросту.

Політичну задачу обняло товариство Народна Рада, а для економічного дивигнення руского народу повстали «Народна Торговля» для розбудження руского крамарства і купецтва, «Дністер» для обезпечень від огню і «Кредитовий Союз» яко фінансова інституція.

Політична нездарність послів соймових а особливо до ради державної, вибраних в 70-их роках під протекторатом «Русской Ради» з піддержкою німецько-централістичного правительства і намісника гр. Альфреда Потоцкого, котрий піддержував кацапський елемент з огляду на свої добра в Росії (виставляючи єго консервативним перед лицем Відня), фінансове і моральне банкрутство москвофільської кліки задля упадку Рольничо-кредитного Заведенія і роздрapanня присланої за ходайством Наумовича більше як міліонової підмоги з Росії і політичного процесу Ольги Грабар (recte Наумович Добрянський, що виявив хибне розумінє нібито консерватизму москвофілів), все те в очах руского народу виявило цілу погань москвофільської кліки, а навіть офіціальний «Варшавський Дневникъ» назвав їх прямо «ворами, мошенниками».

(Далі буде).

ВЛАДИСЛАВ ОРКАН.

(Конець).

Лишаю тих письменників, що були звязані з селянством лише неясним сентименталізмом і тих, яких цікавить воно як етнографічний материял. Ті належать до літературної минувшини. Новіці — лише-що згадані реалісти — піклували ся ним, бо воно принадлежувало обсерватора своєю відрубною психологією, а при тім чули вони для нього велике милосерде, яке мусить викликати вже самим своїм видом темний, бідний, голодний і холодний мужик.

Коротко: дотепер виступав у польській літературі «селянин». Оркан уводить в неї «селянство».

Суспільні і економічні проблеми, які вяжуть ся з істнованем сірої тьми газдів, халупників і сільських наймитів, вириті глибоко в душі Оркана, і вони, ті сухі та прозаїчні проблеми є для нього часто ключами вітхнення, що родить архитвори.

Ось приклад: роздроблюванє хлопських ґрунтів. Про річ, що була і є предметом учених і менше учених, холодно-теоретичних і горячих партийних дискусій, пише і Оркан в новелі «Chłop nad przeraśnią».

Мужик молить ся рано при вікні.

Крізь вікно бачить шахівницю нив і раптом вдаряє його, що там, де перше були просторі лани, нині є лише вузькі клаптики, малі пайки — мов ниточки, а далі лише межі, межі, межі. «Ділив батько, ділити му й я», і перед очима мужицької душі стає страшна картина, картина будуччини, картина така страшна, що мужик мліє. Лишаю тут артистичну, справді прегарну сторону новелі, а підношу лише се, як в Оркана за поодиноким навіть селянином стоїть маса, а дуже часто — проблем.

Значить ся, він пише тенденційно?

Ні, — він є лише щирий. Його душа повна любови і повна пекучих питань про предмет сеї любови — і сю дуду, так як вона є, він вкладає у свої твори.

Піднести треба одну ще сторону його характеристики дуже акцентовану польською критикою. Оркан песиміст. Мині здаєть ся, що його песимізм має два жерела.

Одно, се невідраднє положенє мужицтва подвійно сильно відчуте Орканом, що є з одного боку і артистом, який мусить боліти боєм своїх творів, і з другого боку селянським сином, ба навіть самим селянином.

Друге жерело се трагізм його життя, що роздерло йому душу на дві полови-

ни: коли одна розпускає крила, аби скупати ся в ясному світі чисто естетичної розкоші, то друга каже йому подивити ся в долину, де горе і нужда розлили ся морем. Він паде як Ікар, хоч не разить його з гори сонце, лише з долини людська недоля.

Варто би ще сказати про Орканові вірші. Розумієть ся, що є більші від нього артисти, але вірші Оркана відслонюють нам, як не можна краще, його душу.

Те, що я сказав про двоїстість його поривів, се не є лише впливом абстрактної дедикції, але опираєть ся на власних словах поета. Ось і вони:

Найшовсь я в тихій, дрімучій долині,
Проміня повній й соняжного світу,
Дрожать в повітрі краски самоцвіту,
Яркі там світла, нема й сліду тіні.

Лишитись кличуть ясні ті проміні,
Зиму забути й осінь в сні сповиту,
Вдивити ся у сяйво щастя цвіту,
Зажду лишити у земській країні.

Спокійно тут і тихо... І здаєть ся,
Житя у захваті і світлі ллєть ся.
Весь в яснім сонця золоті сяє.

У блиски ті мертвим я оком лину, —
Уперта думка все і все вертає
У вічного снігу й зими країну.

Жиди між Гуцулами.

Справа «продажи» полонини «Гребенище», власности Павла Павучека Петрового з Яблониці буковинської Salomon-ови vulgo Schlom-i Schärf-ови, в Яблониці буковинській.

(Далі).

Другий Pacht-Vertrag майже дословна копія першого, писаний тим самим жидком, що перший, тож щоби скоротити писанину, подам з него лише місця відмінні, а в прочих місцях відошло до першого.

Вступ той самий, що у першій.

Erstens: Verpachtet Paulo Pauczek in seinem und seiner Erben Namen seinen ihm eigenthümlich gehörigen zu Jablonitz-wloski im Riede «Hrebenezcze» gelegenen in der Einlage No 204 CN. 165 (оба ті числа так як у першій Pachtvertrag-у дописані пізніше і відмінним чорнилом. I. П.) des Jablonitz-er Grundbuches auf ihm eingetragenen Wald im beiläufigen Flächenmasse von Einhundert Achtzig Joch, welcher oestlich an Herrschaft Götz, südlich und westlich an den Verpächter und nördlich an Lapuszna Bach gränzt, mit allen zustehenden Rechten und Gerechtigkeiten mit Vorbehalt der im vierten Punkte dieses Vertrages festgesetzten Einschränkung sonst aber ohne mindesten Vorbehalt und Ausnahmen, den David Schärf und Mendel Rosner deren Erben und Rechtsnehmer, auf die Dauer von zwanzig nach einander folgenden Jahren d. i. 12. Dezember 1883 (drei) bis dahin Tausend Neunhundert drei zur gänzlichen Abstockung des gedachten Waldes um den für alle Pachtjahre vereinbarten Pachtzins pr. 190 fl. (Einhundert Neunzig Gulden in oesterr. Wrg) und diesen Vertrag wegen Verkürzung über die Hälfte des gemeinen Werthes anzupachten Vorpächter Verzicht leistet.

Zweitens: Bekommt der Verpächter von den Pächtern a Conto des obtiputirten Pachtzinses pr. 190 fl. öW. den Theilbetrag von Hundert Vierzig Gulden öW. bereits erhalten zu haben und dessen Empfang hiemit förmlich quittirt, den Restpachtzins Fünfzig Gulden öW. verpflichtet sich die Pächter zur ungetheilten Hand dem Verpächter spätestens bis 1. Maj 1884 (vier) «Сих 50 зр. не подали ми ще й досі і я їм си не підписав — каже Гуцул, «умагавем си гроший, умагав, а нарешті дав си спокій.» I. П.) gegen schriftliche Quittungen mit Ausnahme aller anderen Beweismittel um sowiewisser zu bezahlen, widrigens nachfruchtlosem Ablauf dieser Frist der bereits eingezahlte Pachtzinsbetrag pr. 140 fl. öW. zu gunsten des Verpächters verfallen und der gegenwärtige Pachtvertrag für nicht geschlossen angesehen werden soll, und diese Conventionalstrafe gerichtlich mässigen zu verlangen Pächter Verzicht leisten.

Drittens: Übergibt der Verpächter fragliches Pachtobjekt im obbeschriebenen Gränzen und Massen den Pächtern im Pachtbesitz und gestattet denselben vollere Holzprodukte.. а проче аж до кінця як у I. контракті.

Wiznitz 12. Dezember 1883 (drei)

Mendel Rozner — Dawid Scharf + Paul Pawczek Namensfertiger und Zeuge Mordko Schloma Singer (на попереднім підписав «жертву» Павла Павучека Moses Singer а на сім Mordko Schloma Singer, бо тамтою відай умучив ся. I. П.) Moses Singer zeige.

Контракти оба написані одною і тою самою днини у того самого писаря, бо треба було спитись і використати хвилю «у Гуцула ще не випуміло».

III.

Тепер подаю оповідане Павла Павучека, як він мені свою «сторію» з Schloma-ю Schärf-ом властиво Salomon-ом Schärf-ом, бо так він в книгах ґрунтових вписаний, оповідав:

«Маю трое дворищ (обійстя) на Буковині. Одно в селі (Яблониця), друге в «Лопушній» (присілок Яблониці) а третє в полонині «Гребенище» зване.

День перед жидівським гаманом (23/2 1899) був я в «Лопушній» і там прийшов до мене жид Nussio Scher, шафар Dawid-a Schärf-a, і сказав мені, що мене кличе чогось Schloma Schärf, котрий є также в Лопушній коло дерева (-складу).

Я прийшов до Schlom-и з моїм пасербом Онуфрієм Ковальчук, сином Марії, і застав там повну хату людей. З тих людей я знав Онуфрія

Павучека (Лейбюка), Юрія Пішуха, Івана Кішляка (Дудака) і др. людей, около 20 осіб. Коли я увійшов у хату з моїм пасербом, став Schloma Schärf виганяти усіх людей з хати і замок хату на заціпку із середини. У хаті лишив ся я, мій пасерб, Schloma Schärf і Nussio Scher. Коли ми лишились у хаті, став мене Schloma силувати, щоби я продав єму полонину. Я не хотів, тай кажу: не можу, мушу порадитись з синами, а жид мені: на що тобі поради з синами, ти сам собі гадда, у тебе 12 штук тирольської маржини (-товара), ти маєш з чого жити, най собі сини так старають ся, як ти старав, ти розмісти їх по ґрунтах (дай їх на приймаків, пристайків по чужих ґрунтах, аби на Гуцула відцівціні міг Schloma Schärf панувати)! І на се зачав мені жид давати 300 зр. і заплачу за тебе, каже, довги. Довгу я маю 900 зр. у Motia Eltes-a в Путилові-Сторонці. Той довг взяв си звідси: жиди вигулювали (видурювали) у мене бербеницю бриндзі по 30 ока (=40 кгр.) за 4 леви (зр.) а коли мені не вийшла бриндзя (коли Гуцул не міг тільки бриндзі напружати, кілько му жиди всунули гроший, а мусіли жиди як найбільше гроший підсувати, бож то добрий Geschäft I. П.), то мусів вже в осени за бербеницю бриндзі звертати 10 зр. — Ти 900 зр. у Motia Eltesa згодив ся я з ним виплатити му за 6 літ по 150 зр. річно — почавши з 1898 р. В 1898 р. дав я Mote-еви Eltes-еви 80 зр., а він мені сказав, що то належить ся % від %. Schloma Schärf знав за сей мій довг і зачав на мене наирати, щоби я брав у него 300 зр., а потому підоймив на 400, 500, а на кінець на 550 зр. і обіцював ще довг заплатити за мене у Чернівцях, де винен до Bukowinaer Boden Credit-Anstalt 1724 зр. 6 кр. на Nro книжочки 1744. Сей довг мав я сплатити ратами за 14 літ два рази до року (решти по 90 зр. 32 кр. платні 31/5 і 30/11 кожного року I. П.). Я не хотів пристати, але жид силоміць унхав мені до кешені 15 зр., котрі у Nussia Scher-a позичив при мені, і каже: не бійси, най гроші хоть до завтра перестоять у тебе. Потому я пішов з пасербом до себе, а жид випустив знову людей у хату.

(Далі буде).

З політичного поля.

На овиді опять хмарить ся. Після вістий з Відня німецький радикалізм бере верх над уміркованими елементами. Вчора (22. січня) відбули ся наради клубу поступовців (лібералів) і націоналів в справі обсилки угодової конференції. Поступовці рішили обіслати конференцію, націонали однакж лише тоді, наколи рівночасно буде скликаний парламент. Націонали видали острій комунікат такої основи: «Німецька національна партія виявляє своє обуренє по причині, що кабінет Вітека опять нарушив конституцію, що в місце прав народів запанувало насилле. Німецька національна партія бажає порозуміння між Німцями а Чехами і домагає ся, щоби язикові відносини були управильнені, а то в спосіб, щоби вже раз вдоволено управнені постуляти німецького народу (розумій: державну німецьку мову). Німецька національна партія могла би лише тоді обіслати конференцію, наколи би правительство скликало державну раду, позаяк в виду уживаня §. 14-го мусять передовсім бути запоручені в цілости права державної ради. Німецька національна партія не може проте виявити новому кабінетови довіря, позаяк в нідрі сего кабінету побіч міністрів, що протизаконно примінляли §. 14-ий, засідає також кілька здекларованих членів правіці (розумій: Каль, Дзюванелі, Резек і Пентак).

В тім дусі і появила ся в берлінській Boersen-Ztg. допись з Відня, в котрій сказано: Угода може бути переведена лише на основі зеленосвятої програми лівиці. Чехам можна буде дати лише те, що не нарушить одноцільної (німецької) управи держави. Чехи мусять передовсім зречи ся свого державного права. Крайній час, щоби Чехи брали те, що їм дають Німці, бо відтак і сего не дістануть, чим би змогли обезпечити свою національну область. А Nordboehmische Volks-Ztg. каже: Мир можливі лише на основі заведеня німецької державної мови. Чехам не можна дати ніяких концесий в некористь Німців. Віримо, що Шенерер

буде пильно дивити ся на пальці сих гофратів, що засядуть до конференції.

З чеської сторони не повитано також надмірно прихильно кабінет Кербера. Politik називає сей кабінет бюрократично-централістичним, в котрім засідають урядники німецького кольориту. Кабінет сей стоїть близько до лівиці. Тому треба єго приймати з всяким холодом, розвагою, оглядністю і резервою. Др. Кербер ставув вправді — як сам каже — між правицею а лівицею. Але чи можлива бігамія? Бути неутральним значить одно, що бути без програми.

В угорскім соїмі прийнято в третім читаню закон о поборі рекрута. Відтак обговорювано справу квоти. Польоній назвав зрішенє цісаря незаконним. Перед тим повинні були забрати голос оба парламенти. Сель збивав виводи Польоніого. §. 14. в Австрії є частиною конституції. Чим більша буде опозиція в австрійскім парламенті проти угоди, тим більше буде він (Сель) боронити сеї угоди. Парламентарні відносини в Австрії будуть вже небавом привернені(?). Річ Селя приняла більшість живими оплесками. Внесенє Польоніого відкинено.

Страйк в чеських, шлеских і моравских копальнях росте. Робітники (з дуже малими виїмками) залишили працю. Відень має засоби угля ледви на 8 днів. В Празі застановлено рух електричного трамваю і багато заводів.

В Парижі почав ся процес політичний проти Асумпціоністів.

З Лондону вістять під днем 21. січня з Сперменскемпу, що війська Булера заняли оборонні вали Боєрів і станули проти головного табору воєнного Трансвальців, що розтягає ся півколесом вздовж високих вершків. Плян Булера лежить в тім, щоби ударом в центр становищ Боєрів розділити їх сили. До рішучого бою ще не прийшло.

Новинки.

— В Борщеві відбуде ся 2. н. ст. лютого крамарске віче в Читальні з таким дневним порядком: О 10. годині рано богослуженє, о 12. годині збори, на котрих буде обговорена справа заснованя в Борщеві ґуртового складу, з котрого би сільскі крамниці брали всякий товар. Удїл членський «Союза крамарского» виносить 10 корон. Крім сего відбудуть ся і два відчити.

— З Бродів пишуть нам: «Просимо Всч. Отців Парохів повіта бродського, щоби зволили при виборі 3 членів і 1 заступника комісії оцінкової для виміру особисто-доходового податку в повіті Бродів, визначенім на день 26 січня 1900, або особисто, або письменно в Старостві віддати свої голоси на: 1) о. Анатоля Долинського, пароха Бродів. 2) о. Юліяна Туркевича декана і пароха в Поникві великій. 3) о. Івана Мриглозовича, пароха Дитковець. На заступника: о. Николая Герасимовича, пароха Білявець».

Комітет.

— Зі Стрия пишуть: «Руске казино» устроює 1. н. ст. лютого вечерниці з танцями у власнім льокалі під «Чорним Орлом». Запросини вишле Видїл на днях. Видїл запоручив собі численну участь університетської молодежи, щоби забава ішла весело, та щоби ніхто не продав петрушки. Для женщин стрій візитовий або народний, для мужчин балевий. Початок вечерниць о 8-ій годині.

— Др. Окуневский містить рівночасно в «Дель» і «Галичанин-і» таке спростованє: «В числі 5. «Галичанина» з 8 (20) января 1900 помістила Сьвітла Редакция звістку о письмі моїм написанім перед 14 (26) декабря 1899 до п. Романчука, котра не зовсім згідна з моїм внутрішнім пересвідченєм і з тим, що я в тім листі дійсно написав. І так, не згідне з правдою, будьто би я ддятого на зїзд, не приїзджав і реферату не обнимав, понеже я «избран в послы преимуцественно москвофилами» і «въ слѣдствіе того не можу против нихъ выступати». Уважаю принадлежність до політичної партії за річ совісти і внутрішнього пересвідченя, котрими за голоси виборців платити не можна, і ддятого я повисшого погляду ані не висказував, ані навіть щось подібного не думав. Що-до консолідації я заявив в своїм листі, що уважаю борбу з москвофілами в справах культурних і просьвітних за потрібну, а навіть подекуди за конечну, але що борба тая має бути дисциплінована, на поле культурне і просьвітне обмежена, і безусловно перед лицем спільного противника політичного, т. є. при урні виборчій, умовкати мусить. О скілько жалую, що лист мій на зїзді 26 (12) 1899 не був прочитаний, так не меньше мушу тут висказати свій жал, що хтось непокликаний подає до публичної відомости зміст мого пи-

сьма в такім виді, котрий замість ситуацію і без того попутану прояснити, ще гірше замішати може.

— **Руску молодіж** хоче конче польска преса втягнути до позавчашних демонстрацій на концерті Славянської. Ми мусимо рішучо перевірити, що з українсько-руської молодіжні ані в демонстрації, ані в бієцї ніхто участі не брав, а в часі концерту було на салї дедви трех академиків з народного сторонництва. Они приглядали ся вовсім пасивно сій події, подивлялися одушевлене наших кацапів, з яким они кликали на 22 молодиків поліцію і війско та пересвідчували ся, що й палочні герої з Високого замку уміють відойти з пощочинами домів. Може тепер палочні герої будуть обережнійші і не будуть для удержання порядку сновняти функцій, що належать до прерогатив... поліції.

— **Бойкот проти Прапора.** «Галичанин» з 23. січня помістив «відкрите письмо» сьвященника-нерадикала, в котрім взиває о. Негребецького яко редактора «Прапора» до виправданя себе, як він посьмів явитися на зборах народовців і радикалів 26. грудня враз з 52 другими сьвященниками і не запротестувати проти сеї фузії? Ви — каже незвісний автор відкритого письма — знали, що Франко входить в склад нової партії, а Ви враз з 52 сьвященниками дали себе як «барани» завести в «скотобойню Франка!» Хтож Ви, о. редактор? Чи думаете і Ваш «Прапор» видавати в душі «панів радикалів», о чім Ви вже «мечтали» в часі львівського синоду? Чи думаете нас дальше обманювати вашими крикливими «сталовими(?)» статями, чи приймете в редакцію Франка і Евг. Левицького? Хто Ви? Скажіть! Доки не виправдається і не заявите, яке Ваше становище супроти нової партії, так довго не надійте ся, щоби духовенство «старої партії» і проче, що служить Христови і Єго науці, відчинило двері перед Вапям «Прапором», що і так «воняє вовком, хоч надыгає на себе овечу кожу». — Таке пише давній приятель наших сконсолідованих. Нема що казати, гарна була се приязнь!..

— **Подешевленє народної просьвіти.** Рада шк. кр., котра орудує видавництвом руских книжок для народних шкіл (друк тих книжок має Наук. Товариство ім. Шевченка) предложила міністерству просьвіти до затверженя знижку цін тих книжок. — А іменно буде стояти Вел. катехізім 40 кр. замість 44 кр., Школа народна ч. I. т. в Буквар 20 кр. зам. 25 кр., Руска читанка виділова 70 кр. зам. 80 кр., Граматика Коповского і Огоновского 25 кр. зам. 30 кр., Школа народна ч. II. 25 кр. зам. 30 кр., Школа народна ч. III. 40 кр. зам. 50 кр., Школа нар. ч. IV. 50 кр. зам. 55 кр., Школа нар. ч. V. (для доповн. науки) 70 кр. зам. 90 кр., Рахунки 5 кр. зам. 6 кр. Тим способом Рада шк. кр. волила підшошому нераз бажаню, щоби шкільні книжки були дешевші, що неперечно причинить ся до успішнійшого розповсюдження просьвіти між народними масами.

— **Людність Австрії** перед 100 літами, а днесь. Проф. А. Гікман подає такі дані. З початком сего віку числила монархія Австро-угорска 23 мільонів жителів, з кінцем віку числить она (враз з Босною і Герцоговиною) 47 мільонів. Долитавщина сама числила в 1800 р. 12¼ мільона, нині 26½ мільона. Угорщина — 10¼ міль. в 1800 р., тепер 19½ мільона жителів. Галичина (без Кракова і Люблина) на початку сего віка — 3½ міль., нині (враз з Краковом) 7½ мільона. В Чехії зросло число жителів з 3 на 6½ мільона, на Мораві з 1½ на 2½, в Австрії Долішній з 1 на 3, в Букочині з 300.000 на 730.000 жителів. Процентовий зріст жителів був найбільший на Шлеску (137%), відтак на Буковині (124%), в Чехії (110%) і в Галичині (109%). В альпейських краях помножилась людність значно менше і так: в Соляногороді о 44%, Країні о 46%, Тироли о 54%, Каринтіі о 62%, в Горішній Австрії о 73%. В Угорщині вносить зріст 90%. Проф. Гікман начислив в Долитавщині: Німців 9½ мільона (36%), Чехів 5.980.000 (22.9%), Поляків (на початку столїтя 2.650.000) 4.230.000 (16%), (розуміє ся, що до сего числа взято також жидів), Русинів (на початку столїтя в цілій монархії 1.900.000) 3½ мільона (13½%), (на Угорщині крім того 430.000), Сербо-Хорватів (вчисливши Босну і Герцоговину) 5½ мільона (з тих 750.000 в Австрії, 2.880.000 на Угорщині, а 1½ мільона в Босні і Герцоговині), Словенців (на початку столїтя 1 мільон) 1½ мільона. Славян було проте в цілій монархії на початку столїтя 10½ мільона, нині 22.605.000 (48% всеї людности). З того припадає на Долитавщину 15.700.000 (59.9%), на Угорщину 5½ мільона (27½%), на Босну і Герцоговину 570.000. Австрія числила проте взагалі на початку віку 23 мільонів, нині ціла монархія 47 мільонів, з чого приходить на Долитавщину 26½, на Угорщину 19½, на Босну і Герцоговину 1½ мільона. Італійців числить Долитавщина 800.000, Румунів ½ мільона. Мадярів (і мадяровів) є 8½ мільона, Румунів (на Угорщині) 2¼, Словаків, Сербів і Русинів 5½, Німців 2½ мільона.

— **Середні школи в Австрії** в 1899/900 р. Гімназій 203, реальних 101, — разом 304. З тих

державних 220, краєвих 35, міських 20, єпископських 4, монастирських 13, фундаційних 3, приватних 9. З викладовим язиком німецьким 170, чеським 77, польським 31, руським дві цілі, дві нецілі, сербско-хорватським 6, утравістичних 11. Число гімназійстів вносить 67.394, реальтів 32.745, — разом 100.139. Кривда Русинів виражена тут в числах.

— **Знесене повітових рогачок** ухвалив дня 17. с. м. повітовий відділ в Тарнобжезі на внесок селянських членів. Також ухвалив повітовий відділ внести просьбу до Сойму о знесенє рогачок на краєвих дорогах.

— **Еміграція до Америки.** Вже перед трема роками старала ся Америка цівнічна спинити іміграцію чужинців. Іменно зборонено поселяти ся в Сполучених Державах людям, тілом або духом недужим. Тепер підготовлює парламент закон, котрий має спинити імірацію анальфабетів. Власті будуть домагати ся, щоби переселенець був письмений в англійській або в своїй родинній мові. Провірено, що в послїдних літах число імігруючих Німців зменьшило ся, за те зросло число Славян. Крім того будуть впушені в внутр краю лише ті, що в пристанях викажуть ся замовою до якоїсь роботи або служби через хлїбодавців. До тепер прибували переселенці з Європи ніким не замовлені і ждали в пристанях на агентів, котрі їх немилосерно використовували, або просто запродавали в неволю за малі винагороди.

— **Герш Блехер** явив ся на силу перед судом в Пенєнжині а то за таку дрібну похибку. Одним господареві з Мишина позичив Блехер 100 зр. на 30%. Господар віддав по часі капітал з відсотками, але жидок не приняв грошей, заявивши, що він чезев похибку на вексли забув до сотки додати ще одно зеро і селянинови будьто позичив 1000 зр. Случайно дізнала ся про се жандармерія, зробила в хаті Блехера ревізію і крім вексла найшла щасливо у сеї хлопської пязки ще 44 едиктів на ліцитацію селянських господарств.

— **Убийчий атентат з любви.** Дня 20. с. м. скарбовий стражник, Чапран, залюблений без взаїмности в учительці в Балицях коло Перемішля, панні Козловській, стрілив до неї з карабіна, а коли она облита кровю, упала на землю, влучним стрїлом відобрав собі житє. Панна Козловска є тяжко ранена, однак лікарі не траплять надї, що єї удасть ся удержати при житю.

— **Брак камінного угля** дав ся відчути рівночасно у Відні і Празі. Причиною недостатку є не лише страйк робітників в чеських, шлеских і моравських законах, але на се вплинули і другі обставини, іменно: Надмірний вивіз брунатного угля до Німеччини (в сім році 80 мільонів метричних сотнатів), брак вагонів до перевозу угля і малі засоби в копальнях. Праска торговельна палата віднесла ся проте до правительства, щоби хвилево спинити вивіз угля за границю, подбати о полагоду страйку і доставити більше возів до перевозу угля. В Празі станули деякі фабричні заводи, а навіть і в газівні нема матеріялу. Розуміє ся, що ціна угля значно підскочила. Дневники згадують притім про розпоряджєвє Імеретинського в Варшаві, котрий ціну угля велів знизити з 3 рублів на 1 рубля 15 кашійок під загрозою, що перекупнів вишле за недодержанє ціни просто в Архангельську губернію на поселенє.

— **Божевільний.** В суботу стрілив в Звїрнці, передмістю Кракова якийсь Гаєвський з револьвера до своєї жінки, а опісля до себе. Перший стрїл влучив жінку в рамя, так що їй не грозить ніяка небезпечність; другим влучним стрїлом Гаєвський убив себе на місци. Причиною сего убийства і самоубийства була, як здає ся, божевільність.

— **Конець сьвіта і теща.** З Ростову над Доном пишуть: Ожиданий koniecь сьвіта заповдїяв одній вдові М. К-ій чимало клопоту. Сподїваючи ся кінця сьвіта і дбаючи про спасенє душі, К. задумала роздати зібраних 200 карбованців між бідних і оповіла про се зятєви. Зять радив одак, похваляючи бажанє тещі, віддати гроші не бідним, а єму, доказуючи, що він також не богаць і буде молити ся за неї щирійше як чужі люди. Найва теща, забувши о тім на хвилю, що в случаю кінця сьвіта всі згинуть, не виключаючи і єї зятя, віддала єму свої гроші. Страшна ніч, на яку заповідали koniecь сьвіта, проминула щасливо, а на другий день К-на домагала ся від зятя звороту грошей, бо сьвіт стоїть дальше. Зять замітив, що се не єго вина, що сьвіт не запав ся, і що она добровільно віддала єму гроші. З того дійшло до сварки, а відтак К-на подала жалобу на зятя до суду.

— **Жінка убила тигра.** Англичанка, міс Граганна, є може першою жінкою, котрій повело ся застрілити тигра. Одної днини вибрала ся она в Індїях на лови в товаристві англійського капітана. Наганячі нагналі їм гарного тигра, що станув о 10 метрів від дерева, на котрім заняв становисько капітан. Він вимірив і влучив тигра в крижі, опісля вистрїлив він і міс Граганна по раз другий, але обоє хибили. В тій самій хвилі, з скоростию лискавці підбіг тигр до дерева,

одним рухом вискочив на пенє і почав вдирати ся на галузі, на яких сидів капітан, що не міг зробити ужитку з оружя. Вже сягав тигр зубами по рамя капітана, здер єму навіть шкіру з пальців, коли міс Граганна з віддаленя 24 метрів так гарно влучила тигра, що він повалив ся з дерева неживий на землю.

— **Пятеро дітий** породила в сїх днях жінка робітника Осипа Мециньска в селі Майки у млавським повіті: чотирох синів та доньку. Правительство дало їй зараз 40 карбованців залюмоги.

— **Страйки.** З Праги пишуть 22. с. м.: В західних і цівнічних копальнях угля настало безробітє, що є наслідком відмовної відповіди властителей копальнів має стати ся загальне. Гірники поставили слїдуючі жаданя: вісім-годинний день праці з вчисленем часу, що є потрібний до зїзду і виїзду, десять-процентове відвисщенє платні, засаднича винагорода за шихту 4 кор., нарешті повна тижнева виплата замість дотеперішної двотижневої. Властители копальнів відкинули єї жаданя і заявля, що віддадуть всім робітникам робітничі книжочки, коли они не вернуть ся до трех днів до роботи. Не знаю ще, хто побидить: чи робітники, чи властители копальнів. Після телеґама з Мостів дістали гірники без натиску із свого боку вісім-годинний день праці та тижневу виплату від правительства. Не знати, чи правительство хотїло в той спосіб показати властителям копальнів, аби они уступили з домінуючого становища та дали спромому вжити тим нуждарям, яких стан є вже неможливий та вимагає конечної поправи.

— **Еміграція на війну.** Після «Kurj. Warsz.» поміж передміщанами і сусїдними сїльськими жителями розповсюджені чудні погляди про війну в Трансвалю. До місцевих властей звертають ся безнастанно селяни і фабричні робітники з просьбою о видачу паспортів «на війну» в Англїю або в Трансваль. Они певні, що воюючи держава дають добровольцям гроші і землю. В деяких фабриках збирали ся вже кинуті роботу і просили обрахунку, щоби виїхати на війну і лише успокоюваня властей адміністрації здержували їх від сеї думки. Під Пустельником н. пр. кільканацять родин приготовило ся до виїзду на війну, так що навіть випродали все своє майно. Цікаво, що для тих виходців зовсім байдужно, за кого воювати, лише щоби як найбільше платили.

— **Число самоубийств у Відні,** сповнених в р. 1899. зросло до великих розмірів. Сумна статистика тих случаїв викликає застрашаючі рефлексії. Загалом скінчило в минулім році у Відні 403 осіб, поміж ними 299 мужчин, а 104 жінок. Найстаршими самоубийцями були два старці, один 80, другий 82-літний; оба скочили з поверха на улицю. Наймолодшою була 12-літна дівчина, що понесла таку саму смерть. Поодинокі місяці приносять такі дані: в січні було самоубийств 25, в лютім 31, в марті 35, в цвітні 33, в маю 43, в червні 24, в липні 43, в серпні 34, в вересні 34, в жовтні 37, в падолїсті 38, в грудні 26. Найменше число самоубийств припадає на зимові місяці, грудень і січень, найбільша на місяці соловїв та цвітїв, на май і липень. З загального числа самоубийників повісило ся 120 осіб, застрілило ся 108, скочило з поверхів або з гір в пропасти 54, утопило ся 68, отроїло ся 27, підтяло жили або поранило ся в груди 18, кинуло ся під коні або колеса машини 7, а спалило ся дві особи. Характеристичним обьявом є, що від р. 1892 збільшило ся в страшній пропорції число самоубийств жінок. В р. 1892 убило ся 57 жінок, а в минулім році 104.

— **Нашийник з людських очей.** Між богатьома цікавими річами, що будуть містити ся на парискій виставі, не остатне хіба місце буде займати нашійник з людських очей. Він був вже на виставі в Чикаго і належав там до найінтереснійших річий. Ориґінальний сей предмет складає ся з 3 рядів людських очей захованих дуже добре, оправлених в золото. Сі очи походять з перувійських статуї з часів Інка. Ще сьогодні є на розлогих кладовищах в околици чїлійського порту Аріка велике число мумій, де можна би найти багато таких прикрас. Неполіровані сі очи є темно-жовті та непрозрачні. Коли їх вигладить ся, набирають найгарнійшої помаранчевої краски. Ті, що бачили їх, кажуть, що нічо не врівнає красі та гарному блескови сеї незвичайної прикраси.

— **Цікаві цифри.** Сітка залїзниць до 1. вересня 1899 відкритих в Росії задля загального ужитку вносила 46.587 верстов, між тим 8.224 вер. подвійношинові. В зарядї міністерства комунікацій було 44.157 вер., вел. кн. Фінляндського — 2.430 вер. Довжина доріг, якими користує ся скарб, рівняла ся 23.249 вер. (в тім числі 6.654 вер. подвійношинові); тих, якими користують ся залїзнодорожні товариства — 15.025 вер., з котрих 1.483 вер. подвійні; доріг локальних — 661 вер. і доріг, якими користує ся скарб в Азійській Росії — 5.222 вер. Буде ся доріг під зарядом міністерства комун. — 8.550 в., під зарядом воєнного міністерства (середньо-азійські залїзничі — 299). З них відкрито

з часовим рухом на 2.596 вер. Під управою китайської східної залізниці — 2.422 вер. і в вел. кн. Фінляндським — 229 вер. Дозволено будувати під управою мін. ком. 2855 в., з котрих 1022 вер. будуть збудовані коштом скарбових залізниць, а решта 1833 вер. залізничними товариствами.

— Ц. к. Дирекция залізниць державних у Львові оповіщує:

В окрузі ц. к. Дирекції залізниць держав. в Оломунці отворено дня 30. грудня 1899 залізницю локальну Мерш-Шільдберг-Груліх зі стациями Мер-Шільдберг, Мер-Вайсвасер, Мер-Ротвасер, Груліх м. і Груліх стация і перестанками Геранц, Гофленц, Мер-Карльсдорф і Нідер-Ерліц. — Стация (з виймкою Груліх місто) і перестанок Мер-Карльсдорф отворено для загального руху, а стация Груліх місто аж до викінчення дороги доїздовою тільки для руху особового і пакункового. — В необсаджених перестанках Геранц, Гофленц і Нідер-Ерліц відбуває ся експедиція осіб і пакунків за доплатою в поїздах. — Перерва їзди на тих перестанках не дозволена.

— Дрібні вісти. Тіла міщанина, що утопив ся в Перемишлі в часі Йордану, не повело ся доси добути, бо оно дістало ся під криги, що на товпились коло берега. — Збори жидівських робітників і робітниць в Перемишлі рішили так довго бойкотувати пиво і горівку, доки державці права пропінанції не знизять оплат від тих напоїв. — Руїни позуїцького костела і прилежної до костела гімназії в Перемишлі будуть небагом розібрані. За розібранє сеї будівлі домагають ся підприємці по 300 корон від метричного сотнара. Грунт, на котрім стоїть позуїцький костел і стара гімназія, оцінено на 200 корон за квадратний сяжень. — Др. Вільгельм Брухнальський, скриптор бібліотеки Осолівських загабілітував ся на доцента польської літератури при львівським університеті. — В Тернополі застрілив ся вояк 15 полку, Ів. Стахів.

Наука, штука, література.

Молода Україна, часопись української молодіжи ч. 1 за січень 1900 р. Зміст: Від редакції. — Володимир Старосольський: «Тарасові вечери». — Євген Косевич: «Наша шкільна система на буковинським ґрунті» (з нагоди процесу проф. Шпойваровського і Кобилянського против редактора «Буковинских Відомостей». — Володимир Темницький: «Наші професори». — Хроніка з нашого життя: 1) Михайло Галушинський: «Науковий рух у тов. «Академічна Громада» у Львові». — 2) Микола Кошак: «Житє віденської молодіжи». — Н. Н.: «Бурса братства св. Отця Николая в Станиславові». — Хроніка з чужого життя. — Володимир Гуркевич: «Русини-Українці в галицьких середніх школах». — Бібліографія: 1) «Promień». — 2) «Бесіди про часи козацькі на Україні». — Ф. Марисюк. — 3) «J. Lippert. Historia cywilizacji w zagryszach». — В. Яким.

Зміст, як бачимо дуже багатий, виданє гарне і дуже дешево. Часопись виходить у Львові що місяця. Передплата вносить в Австро-Угорщині річно 6 кор., піврічно 3 кор., поодинокє число коштує 60 сот. Видає Андрій Гошовський, ул. Коперника ч. 54. Адміністрацію веде Ярослав Стефанович, ул. Чарнецького ч. 26.

Перше число сконфіскувала ц. к. прокуратурия за статью д. Евгена Косевича: «Наша шкільна систем на буковинським ґрунті», у якій автор змалював безпристрасно але остро і точно нашу шкільну систему.

Телеграми.

Відень, 23. січня. Национали виявили новому кабінетови недовіре. Після N. tr. Press-и внесе правительство по скликаню парламенту предложєне о поборі рекрута. Закон сей мусить бути ухвалений до 1. марта. Приняте сего зако-

на буде пробним каменем жизнености парламенту. Наколи би парламент відкинув сей закон, що др. Кербер уповномочений замкнути державну раду і розписати нові вибори. Речинець скликаня угодової конференції відложений на 6. лютого.

Відень, 23. січня. На зборах провідників сполученої лівци піддано острій критиці склад нового кабінету. (Диви вісти з політичного поля).

Відень, 23. січня. Вчєра відбув ся у цєсаря обід, ва котрий запрошено дипломатів Росії, Італії, Туреччини, Бельгії, Швеції, Баварії і Саксонії.

Відень, 23. січня. Ресортові міністерства витворили спеціальний комітет, що займе ся підготовленєм материялів для угодової конференції. Вчєра відбуло ся перше засіданє сєго комітету. Наряди тривали 6 годин.

Відень, 23. січня. Клуб националів ухвалив протест проти евентуального уживаня §. 14-го через новє правительство. Гр. Пальфі був вчєра на послуханю у цєсаря.

Відень, 23. січня. Чєскі послєи возьмуть участь в конференції на виразне желанє корони. Лівци домагає ся як найкоршого скликаня парламенту

Помимо що вовна і розгар подорожі о 30% — продає ковдри і матраци по давних низьких цінах лише спеціальва робітня і маґазин постелі 4-30 **ЙОСИФ ШУСТЕР** Львів, Коперника ч. 5. Цінники даром.

З. БОДЕНШТАЙН

Львів, ул. Кароля-Людвіка ч. 29.

поручає
— свій головний — фабричний —

склад інструментів музичних

як також великий вибір
інструментів самограючих та забавок для дітей
по найнижшій ціні.

Подарки на Свята і Новий Рік!

Найдешевше
жерело купна

так довго, поки запас старчить.

зр. 2-20

ніклевий анкровий ремонтаровий годинник кишеньковий з позолочуваним ланцушком.

зр. 4-65

добірний срібний ремонтаровий годинник кишеньковий разом з срібним американським ланцушком.

зр. 4-90

женський срібний ремонтаровий годинник разом з посрібленим ліпшим англійським ланцушком.

зр. 11-50

14-каратно-золотий годинник ремонтаровий разом з атласовою касетою та елегантним ланцушком.

Кождий годинник має 3-літну гваранцію.

зр. 1-50

коштує 6-каратовий перстєнь з елегантним камінєм.

Річи посилєє ся за послїплатаю або за попередним побранєм гроший. Сли річи не вподобають ся, можна звернути в протягу 8 днів, а взятї гроші звертає ся назад, так що купуючий не поносить ніякої страти.

Brüder Hurwitz, Exporthaus, — Krakau, Stradom 17.

— Богато ілюстровані цінники висилєє даром. — Аґєнтів пошукує.

Рік заснованя 1892.

ТОВАРИСТВО ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ

„ДНІСТЕРЪ“

перше і одинокє руске Товариство асекураційне, припоручєне Всє. Духовєнству і всім вірним Впрєосв. Митроп. і Прєосв. Еп. Ординариатам всіх трєх єпархій, обезпечає будинки, урядженє домашнє, скот, господарські знарядя, збіжє в зерні і соломі, сіно в стогах і будинках против шкід огневих.

Стан фондів гваранційних з днем 31-го грудня 1898 вносятся:

Фонд резервовий	96.775 зр. 05 кр.	} 206.880 зр. 57 кр.
Резерва премій	64.263 „ 12 „	
Фонд основний	45.000 „ — „	
Резерва спеціальна	842 „ 40 „	

Тарифи «Дністра» дуже умірковані, услівя обезпечєнь корисні. а шкоди ліквідують ся безпроволочно. До кінца 1898 року вносили виплаченї шкоди 527.790 зр. 67 кр. Полїси «Дністра» приймає Банк краєвий при позичках гіпотєчних.

На житє можна обезпечитись через «Дністеръ» в Товаристві взаїмних обезпечєнь в Кракові, котрє дає найкориснішї услівя, предстєвляє своїми фондами найбільшу гваранцію і видає полїси і квїти в рускім язичі.

Товариство взаїмного кредиту «Дністеръ», стоваришенє з обмеженою порукою, уділяє позички за оплатою 5 1/2 % і 1% додатку на кошта адміністраційні за інтабуляцією або порукою двох відповідних ручитєлів, до сплати в ратах на 3 до 10 літ і приймає вкладки до опроцентованя від членів і третих осіб по 4%. Удїл членський вносить 25 зр., вписове 1 зр. Членом бути і позичку дістати може тільки член обезпечений в «Дністеръ». Інформації уділяє Дирекция листовно.

Зголошеня о уділенє аґєнтей в окрєстностях де нема близько аґєнтів «Дністра», приймає

Львів, ринок ч. 10. (дім «Просвєті»).

Хто хоче

заробити

400

марок

місячно

певно, легко і без ризика?

Нехай шлє свою адресу без марки під **V, 21,**

Анонцен Exped. **K. F. Wojtan** Leipzig-Lindenu.